

ULAGANJA DRŽAVA ČLANICA EU-27 U R&D SEKTOR 2020. GODINE

Održivi razvoj temeljen na znanju, inovacijama i „zelenim“ tehnologijama, uz istovremeno zadržavanje konkurentnosti u globalnoj ekonomiji, jedan je od glavnih ciljeva razvojnih politika i strategija Europske unije (EU). Pritom se, kao ključan preduvjet za ostvarenje ovog cilja, ističe integralan i učinkovit sektor istraživanja i razvoja (R&D). Početkom novog desetljeća, kao posljedica pandemije bolesti COVID-19, došlo je do promjena u strukturi financiranja i raspodjeli sredstava unutar R&D sektora. Smanjenjem ekonomskih aktivnosti u navedenom razdoblju došlo je do pada BDP-a te je, prvi put nakon 2010. godine, zabilježen pad ulaganja u R&D sektor na razini EU. Dodatan udarac gospodarstvu EU zadao je rat u Ukrajini, koji je značajno promijenio političko-geografske i ekonomske odnose na globalnoj razini. Europska unija trenutno se nalazi u razdoblju ublažavanja negativnih posljedica globalnih kriza te oporavka gospodarstva vlastitim istraživanjima, znanjima i inovacijama. Stoga, postavlja se pitanje može li R&D sektor odgovoriti zahtjevima i izazovima koji su pred njega postavljeni te zadržati, odnosno povećati globalnu ekonomsku konkurentnost EU? Na karti su prikazani podaci ulaganja država članica EU 27 u R&D 2020. godine kako bi se dobio uvid u stanje u kojem je EU, tj. R&D sektor dočekao ovo izazovno razdoblje.

U posljednja dva desetljeća, zahvaljujući brojnim inicijativama i strategijama, došlo je do značajnog porasta ulaganja i razvoja R&D sektora na razini EU. European Research Area, međuvladina inicijativa pokrenuta 2000. godine, ističe se kao temeljni dokument budućeg razvoja R&D sektora. Glavni cilj ove inicijative bilo je stvaranje jedinstvenog tržišta, bez nacionalnih granica, u području istraživanja, inovacija i tehnologija. Na sastanku Europskog vijeća u Barceloni, postavljen je cilj povećanja ulaganja u R&D sektor na 3 % BDP-a Europske unije do 2010. godine. Rok za ispunjavanje ovog cilja naknadno je prolongiran na 2020., no ulaganja u R&D sektor na razini EU u ciljanoj godini iznosila su svega 2,32 % BDP-a. Gledajući pojedinačno države, samo je njih sedam uspjelo ostvariti postavljene ciljeve. Pritom, važno je napomenuti da je kod većine to bilo zahvaljujući padu BDP-a, kao posljedici pandemije bolesti COVID-19, a ne zbog stvarnog povećanja ulaganja. U sklopu programa Horizon 2020 potiče se uspostava partnerstava među državama članicama u području istraživanja i razvoja te se provodi kontrola smjernica i daje poticaj R&D politikama država članica. Unatoč tome, 75 % istraživanja i razvoja inovacija i tehnologija intraregionalnog je karaktera dok suradnja među državama čini svega 3 – 5 %. Dodatan problem predstavlja pretjerana usmjerenost EU prema inovacijama i tehnologijama u sektorima obnovljivih izvora energije i automobilske industrije dok sektori visoke dodane vrijednosti (ICT, nano- i mikrotehnologije, fotonika...) dosta zaostaju za istima u konkurentskim ekonomijama SAD-a, Japana, Južne Koreje, a u posljednje vrijeme i Kine. Jedan od razloga svakako je manja uključenost poslovnih i privatnih investitora koji bi potakli implementaciju inovacija i proizvodnju novih tehnologija (Science, research and innovation performance of the EU, 2022).

Prema ulaganjima 2020. godine posebno se ističe Njemačka, koja sa 106,58 mlrd. € čini više od trećine ukupnih ulaganja u R&D sektor na razini EU. Pribroje li se tome ulaganja Francuske (53,23 mlrd. €) i Italije (25,03 mlrd. €) dolazimo do gotovo 60 %, a proširenjem ovog kruga sa još pet država (Nizozemska, Švedska, Španjolska, Belgija, Austrija) dolazimo do čak 85 % ukupnih ulaganja. Preostalih 19 država članica EU generira „samo“ 46,54 mlrd. €, što je 43,66 % njemačkih ulaganja. Prostorna koncentracija ulaganja u svega osam država članica, redom iz zapadne i sjeverne Europe, predstavlja problem integracije R&D sektora na razini EU. Većina postsocijalističkih država u unaprjeđenju R&D sektora uglavnom se oslanja

na financijska sredstva fondova EU i javna ulaganja dok ulaganja poslovnih i privatnih investitora istovremeno bilježe jako male udjele. Rezultat toga je proširenje baze znanja, no konkretan razvoj novih tehnologija, ključan za daljnji napredak R&D sektora, povećanje učinkovitosti proizvodnje i konkurentnosti gospodarstva, uglavnom izostaje.

Europska unija u jeku nedavnih globalnih kriza, pandemije COVID-19 i rata u Ukrajini, našla se na svojevrsnoj prekretnici. Političko-geografske i ekonomske promjene, koje su se pojavile kao posljedice kriza, postavile su velike izazove pred R&D sektor te otkrile njegove nedostatke. U pitanje su dovedene otpornost ekonomije i konkurentnost EU na globalnom tržištu. Europska unija ulazi u neizvjesno razdoblje u kojem će upravo sektor istraživanja i razvoja, kao generator novih znanja, istraživanja, inovacija i tehnologija, imati ključnu ulogu u zadržavanju njenog mjesta među vodećim svjetskim gospodarskim silama.

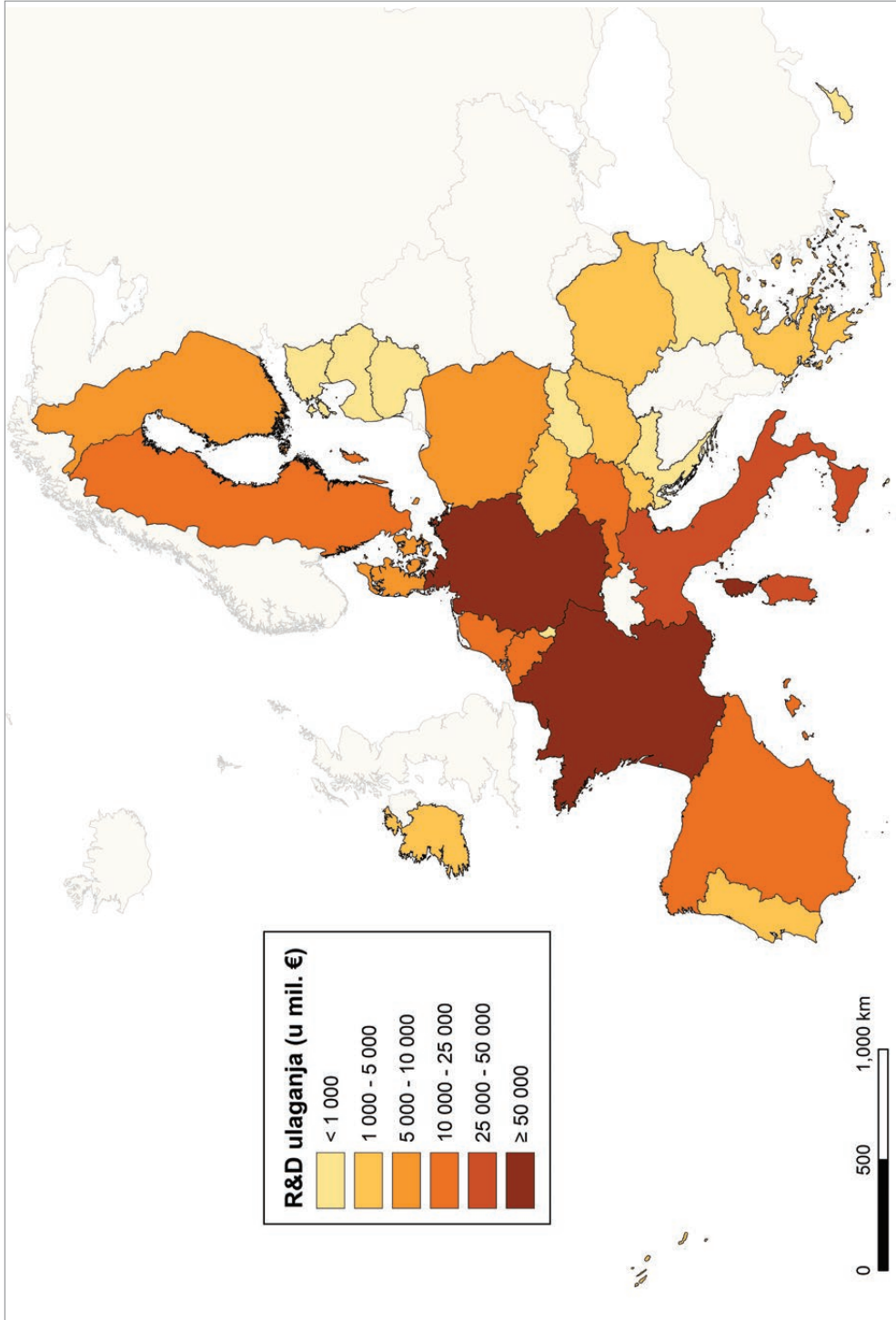
NIKOLA PILIPOVIĆ

LITERATURA

Science, research and innovation performance of the EU 2022 – Building a sustainable future in uncertain time, European Commission, 2022, https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/ec_rtd_srip-2022-report-full.pdf (17. 2. 2023.).

IZVOR

Science and technology (scitech) – Research and development (R&D) – Gross domestic expenditure by sector of performance, Eurostat, 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/rd_e_gerdtot/default/table?lang=en (27. 1. 2023.).

Ulaganja država članica EU-27 u R&D sektor 2020. godine

Izvor: Science and technology (scitech) – Research and development (R&D) – Gross domestic expenditure by sector of performance, Eurostat, 2022. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/rid_e_gerdot/default/table?lang=en (27. 1. 2023.).